

Prof.dr Duško Vejnović, redovni profesor Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik Evropskog defendologija centra Banja Luka i glavni i odgovorni urednik naučnih časopisa Defendologija i Sociološki diskurs

DRUŠTVENI RAZVOJ OMLADINE KROZ IZAZOVE, RIZIKE I ŠTETNE UTICAJE

Društvo u kome živimo u značajnoj mjeri karakterišu procesi (samo)razaranja, koji su u nekim područjima društvene realnosti došli do faze gdje je opravdano govoriti o razorenom društvu. Kriza identiteta, psihička opterećenja, rušenja sistema vrijednosti, bezperspektivnost, ekonomska zavisnost zbog nezaposlenosti predstavljaju posledice koje stoje u uskoj vezi sa socioekonomskom i kulturnoistorijskom situacijom u društvu. Standard omladinske populacije (ekonomski faktor) jeste činilac koji odlučujuće utiče na stepen zadovoljavanja kulturnih potreba, jer što je standard niži količina materijalnih sredstava koja se može izdvojiti za zadovoljavanje bilo koje potrebe je sve manja. Mladi prvi reaguju na društvene promjene i zaokrete i oni prvi snose posljedice tih promjena, a po nekim autorima omladina predstavlja jednu od najranjivijih grupa u procesu tranzicije. Teško je promijeniti položaj omladine bez opštih promjena u cijelom društvu. Položaj omladine je, s jedne strane, proizvod opšteg stanja u društvu, a s druge strane, proizvod djelovanja sistematskih mjera na poboljšanju katastrofalnog stanja u kome se današnja omladina nalazi. Mladost je razdoblje života između djetinjstva i odraslosti, a pojam omladina označava osobe koje se nalaze u tom razdoblju. Omladina je kako biološka tako i društvena kategorija. U tradicionalnom društvu omladina kao posebna društvena grupa nije postojala jer je uključivanje u sferu rada započinjalo već u ranom djetinjstvu, a djeca su automatski postajala odrasli čim su počela privređivati za život. Razvojem tehnološkog društva javlja se potreba za sve kvalifikovanijom radnom snagom, što dovodi do masovnog školovanja, tj. odgađanja ulaska mladih u svijet rada. Omladina postaje predmet proučavanja sociologije nakon uviđanja da je biološka činjenica, poput starosnog doba, poprimila društvene konotacije i postala načelo društvene diferencijacije. Sociolozi omladine nisu saglasni u definisanju termina omladina, kao ni oko godina koje termin ovuhvata. Neki kao omladinsko navode razdoblje od 15. do 25. neki do 30, a neki čak do 35 godine, u skladu sa tendencijama produženja mladosti u savremenom društvu. Najvažnija obilježja omladine su: životno doba, razne socijalne konotacije koje društvo pridaje mladima, raskorak između

psihofizičke i društvene zrelosti koji ima za posledicu neravnopravan društveni položaj mladih u odnosu na referentne grupe odraslih i izgrađivanje specifične omladinske svijesti koja mlade razlikuje od svijeta odraslih. „Bejbi bum“ u SAD poslije drugog svjetskog rata je doveo do jačanja omladine kao društvene kategorije i do rađanja niza omladinskih pokreta i podkultura. Pojam omladine sadrži jedno objektivno, materijalno određenje u vidu specifičnog socijalno-istorijskog uređenja generacijskih odnosa pomoću koga se mladi ljudi u datom prostoru i vremenu definišu, pozicioniraju i kontrolišu proces njihovog odrastanja i ulaženja u svijet odraslih. Predloženo je da se rast podkultura razmatra u vezi sa njihovim tradicijama. Matza (1962) navodi da je mladost doba buntovništva i da su tri oblika pobune posebno privlačna za mlade: delikvencija, radikalizam i boemski život. Proučavanje omladine može se podijeliti u 4 glavne oblasti:

Pristojna omladina – većina mladih ljudi uspije da prođe kroz život, a da ne učestvuje ni u jednoj kulturi tinejdžera ili bar ne u onim njihovim oblicima koji se smatraju devijantnim. Mogu biti obuhvaćeni modom, ali ne i nužno životnim stilovima.

Delikventna omladina – proučavane delikventne potkulture bježe su većinom radničke i obično privlačile adolescentne mladiće. Oni su mahom učestvovali u ilegalnim aktivnostima kao što je krađa, nasilje ili vandalizam, a djevojke u seksualnim ispadima, što su sudovi koristili da bi na djevojke primjenjivali legalna pravila o zaštiti.

Kulturni pobunjenici – ova grupa ima sklonost da učestvuje u podkulturama koje se nalaze na rubu boemske tradicije. Oni su na periferiji literarno – umjetničkog svijeta, više kao pristalice nego umjetnici. Većinom potiču iz srednje klase i kada se radi o mladim podkulturama naginju obrazovanju srednje klase.

Politički militantna omladina – mladi iz ove grupe mogu stvarati frakcije političkih grupa ili široke masovne pokrete, kao što su bili mirovni pokreti 50- tih godina, mogu biti etničke grupe, pokreti za civilna prava, problemske grupe kao što su grupe protiv rata u Vijetnamu, pacifisti, studentske grupe, političke stranke ili ekolozi.

Pokazano je da je studija o podkulturama korisna u oblasti kolektivne devijacije i da potkulture mladima pružaju konkretne funkcije: one nude rješenja, nude kulturu iz koje se mogu izdvojiti stil, vrijednosti, ideologija i način života, svojim izražajnim elementima potkulture pružaju način na koji se može osmisliti

slobodno vrijeme, koje je bilo odvojeno od instrumentalnog svijeta rada. Mladi prvi reaguju na društvene promjene i zaokrete i oni prvi snose posledice tih promjena, a po nekim autorima omladina predstavlja jednu od najranjivijih grupa u procesu tranzicije. Teško je promijeniti položaj omladine bez opštih promjena u cijelom društvu. Položaj omladine je, s jedne strane, proizvod opšteg stanja u društvu, a s druge strane, proizvod djelovanja sistematskih mjera na poboljšanju katastrofalnog stanja u kome se današnja omladina nalazi. Ovako shvaćena kategorija omladine razlikuje se od kategorije mladosti koja se odnosi na bio-antropološka i psihološka univerzalna svojstva ljudske vrste koja imaju svoju organsku bazu u procesima odrastanja, odnosno starenja ljudskih individua, što na antropološkom planu dovodi do diferenciranja životnih dobi – mladost, zrelost, starost. U savremenim društvima dolazi do procesa rastakanja generacija i starosnog doba, što znači da je omladina kao kategorija problematična. Sam termin omladina postulira jedinstvo, a ne varijetete življenja (bilo kao posledice strukturalnih uticaja ili individualnih izbora). S druge strane, nestao je ideološki smisao koji je pojam omladine imao u socijalizmima i naravno način esencijalizacije tog pojma: omladina je po definiciji bila progresivna grupa sa „uvijek već“ učitanoj homogenošću i kolektivnošću. Prihvatajući navedenu argumentaciju, prikladniji je termin mladi, koji je oslobođen ideoloških konotacija i jednoznačnosti koncepta omladina. Pojam mladi eksplicira fazu životnog ciklusa koja se smješta između djetinjstva i odraslosti (ili između adolescencije i odraslosti), koja, kao uostalom sve starosne grupe, jeste društveni konstrukt. Kategorija mladi sadrži konsenzus o postojanju nekih bioloških datosti (npr. univerzalnost ontogeneze, biopsihičko sazrijevanje kao ključno obilježje mladosti) i svijest o njihovoj socijalno uslovljenoj artikulaciji. Pojam mladi postulira prvenstveno biološki uzrast, a odnosi se na više generacija i varijetete konstrukata i življenih stvarnosti unutar tog životnog doba. Njemački istraživači omladine razlikuju sinhronizovanu (blizak tradicionalnom tipu: postoji vremenska sinhronizacija (usklađenost) i sadržajna koordinacija postizanja ekonomske nezavisnosti, stalnog zaposlenja i osnivanja porodice) i nesinhronizovanu (vremenski manje sinhronizovano ili uopšte nesinhronizovano i sadržajno nekoordinirano postizanje određenih „odraslih“ socijalnih uloga, a pri tome neke od uloga mogu i otpasti) mladost. Istraživanja su pokazala da to, u kojoj mjeri neki pojedinac doživljava sinhronizovanu odnosno nesinhronizovanu mladost, snažno utiče na životni stil, stavove i odnose pojedinca prema realitetu. Međutim, u zapadnim društvima mladost se, manje-više, bira, ona je stvar izbora, pa i njeno produžavanje. Kod nas je mladost stvar

prinude. Kod nas je u pitanju prevashodno iznuđena produžena mladost, odnosno neizabrana nesinhronizovana mladost. Radikalna sistemska promjena, tj. postsocijalistička transformacija (tranzicija), predstavlja izrazito multidimenzionalni proces, koji podjednako duboko zahvata ekonomski, politički i kulturni podsistem globalnog društva, dok u okvirima svakodnevnice on prodire u životne uslove grupa i pojedinaca, redefiniše njihove odnose, mijenja ponašanja, očekivanja, perspektive. Društvo u kome živimo u značajnoj mjeri karakterišu procesi (samo)razaranja koji su u nekim područjima društvene realnosti došli do faze gdje je opravdano govoriti o razorenom društvu. Kriza identiteta, psihička opterećenja, rušenja sistema vrijednosti, besperspektivnost, ekonomska zavisnost zbog nezaposlenosti predstavljaju posledice koje stoje u uskoj vezi sa socioekonomskom i kulturnoistorijskom situacijom u društvu. Stanje društvene razorenosti koje nastaje kao posledica katastrofalnih društvenih događanja (međunacionalni ratovi, propast privrednog sistema, propadanje društvenih djelatnosti i institucija, vrijednosno rasulo...) različitim intenzitetom pogodila su različite društvene agregate i grupe. Društvena događanja nisu istodimenzionalna, pa otuda nisu ni homogena. Ta događanja obilježavaju duboki rascjepi: na jednoj strani su modernizacijski, a na drugoj antimodernizacijski trendovi; na jednoj prošlost, na drugoj budućnost; na jednoj parohijalizam, a na drugoj mondijalizam; na jednoj autoritarni režim, a na drugoj demokratija; na jednoj tradicijsko mišljenje, a na drugoj racionalnost; na jednoj strani etnička, a na drugoj građanska država. Do stratifikacije iskustva ne dolazi samo između generacija, već i unutar generacije. Ona ima kako eksterni tako i interni karakter, a u ovom drugom slučaju dovodi do razlikovanja generacijskih jedinica. Generacijska jedinica je određena karakterom i sadržajem odgovora na tip društveno-političkog zahteva koji društvena elita i politička moć ispostavljaju prema datoj generacijskoj grupi. Takođe, generacijsku jedinicu oblikuju i specifikuju veliki društveni stres-događaji koji su po svemu istorijski i koji se ispoljavaju kao tzv. efekat epohe, ali i kao efekat kohorte. Treba izdvojiti deset karakterističnih odgovora na zahtijeve za odlaganjem života koji se ispostavljaju omladini, koji oblikuju karakteristične generacijske stilove : 1) preživljavanje, 2) uklapanje – socijalna mimikrija, 3) etnocentrizam – nacionalizam, 4) religioznost, 5) preduzetništvo, 6) protestna mobilizacija, 7) emigracija, 8) unutrašnja emigracija, 9) devijantnost (rizična ponašanja), 10) efemerna usmijerenja (misli se na razne oblike svetovne religije – fanatična obuzetost svijetom zabave, sporta...). Odrastanje mladih u tranzicijskim društvima karakterizirano je dvostrukom tranzicijom ili prijelaznošću: s jedne

strane, oni prolaze kroz univerzalno razdoblje sazrijevanja i pripremanja za preuzimanje trajnih društvenih uloga, a s druge strane, taj se proces zbiva u društvu koje i samo prelazi iz jednog društvenog ustrojstva u drugo. Društvena tranzicija remeti omladinske tranzicije, pomijera ih u korijenu, poneke i potpuno, pogotovu kada tranzicija ne ide sama već sa ratom ruku pod ruku. Neke od tranzicijskih pravaca skraćuje, druge produžava, a gledano uopšte, produžava omladinstvo kao cjelinu. Aspiracije mladih u pogledu stručnog usavršavanja, zapošljavanja, profesionalnog napredovanja, pa i životnog standarda i sigurnosti, za većinu mladih najčešće ostaju u sferi želja. Te aspiracije mnogi mladi ljudi ne mogu da ostvare u ovoj zemlji. U dilemi između traženja izlaza u svojoj zemlji i traženja rješenja u drugim zemljama, kod znatnog broja mladih prevagnulo je ovo drugo, prevagnula je želja za životom negdje drugdje. Već drugu deceniju omladina čeka da diplomira pa da emigrira. O mladima koji su napustili i koji napuštaju ovu zemlju, može se govoriti kao o posebnoj generacijskoj jedinici koja nije smanjivala svoje aspiracije i koja nije pristajala na prinudnu budućnost. U prvoj polovini devedesetih dvije trećine mladih željelo je da napusti zemlju, danas je to svaki drugi. Vidimo, došlo je do smanjenja, ali je u pitanju još uvijek i te kako veliki broj mladih. Emigracija je karakteristika nerazvijenih zemalja i zemalja u tranziciji. Ove zemlje još više obilježava fenomen „brain drain“, tj. migracija visokostručnih kadrova i naučnika. Za najmlađe ispitanike, odnosno za srednjoškolsku omladinu, karakteristična je istovremena prisutnost materijalističko-hedonističke vrijednosne orijentacije, sklonost izlaganju rizicima, potreba za društvenom moći i popularnosti, otvorenost za nove ideje i sticanje znanja, potreba za kreativnošću, te potreba za postojanjem životnih ideala. Ovde je važno imati na umu činjenicu da u našem slučaju materijalistička orijentacija ne ukazuje toliko na potrebu za ekonomskom i materijalnom sigurnošću, koliko ukazuje na jednu vrstu materijalističkog hedonizma, odnosno na potrebu za neodložnim i neposrednim zadovoljavanjem svojih želja i impulsa. Za očekivati bi bilo da se materijalistički hedonizam, koji implicite ukazuje na određenu vrstu socijalno-rizičnog stila života, nalazi u suprotnosti sa potrebom za intelektualnim postignućem. Međutim, vidimo da jedna vrsta materijalističke i intelektualne vrijednosne orijentacije koegzistiraju u vrijednosnom sklopu srednjoškolaca u RS i BiH, odnosno omladine hronološke dobi između 17 i 19 godina. Pomenuta intelektualna orijentacija može se tretirati kao terminalna vrijednost, odnosno kao ona vrijednost koja daje konačni smisao ili cilj života, ili pak kao jedan samoaktualizirajući vrednosni sklop. S druge strane, materijalističku orijentaciju

mogli bismo tretirati kao instrumentalnu vrijednost, odnosno onu vrijednost koja služi kao sredstvo za postizanje tog cilja ili smisla života. Nameće nam se zaključak da je u aksiološkom sistemu srednjoškolske omladine za intelektualnu samoaktualizaciju nužno potrebno posjedovati bogatstvo, moć i slavu. Bio bi to ipak krivi zaključak. Radi se naime o postojanju jedne vrste konflikta između individualnih i kolektivnih vrijednosti. U istraživanju su potvrđeni ranije dobijeni rezultati o visokoj povezanosti autoritarnosti i etnocentrizma, čime je potvrđena teza o postojanju karakterne strukture koja osobu čini prijemčivom na prihvatanje predrasuda i antidemokratske orijentacije uopšte. Takođe, značajna povezanost etnocentrizma sa autoritarnošću i religioznošću potvrđena je kao i u brojnim istraživanjima obavljenim prije. Postavlja se pitanje: ako je autoritarnost jedan od važnijih korijena etnocentrizma, gdje leže korijeni autoritarnosti? Rezultati istraživanja pokazuju da je veća autoritarnost nađena kod mladića, kod religioznijih, kod mladih sa sela, kod onih čiji su roditelji nižeg nivoa obrazovanja, kod onih odgajanih u restriktivnoj i konfliktnoj porodičnoj atmosferi, kod onih čiji su roditelji više podsticali odlučnost, odgovornost i poslušnost. Pri tom, autoritarnost nije bila povezana sa uzrastom, niti sa (što je posebno neočekivano) sa nivoom obrazovanja. Značajan je nalaz da se etnocentrizam mladih ne rađa samo iz njihovog osjećanja osujećenosti. Po rezultatima istraživanja etnocentrizam (više) nije odlika neobrazovanih, siromašnih, neuspješnih, koji vlastitu nesigurnost nastoje da umanje utapanjem u nacionalni identitet koji će im povratiti osjećanje superiornosti i pomoći da ispolje frustracijom proizvedenu agresivnost. Na razvoj etnocentrizma, takođe, značajno utiče i porodica, tačnije porodični odnosi. Etnocentrizam je bio manji kod mladih koji su odrastali u boljim porodičnim uslovima (manje međusobnih sukoba, srdačniji odnosi roditelja prema djeci, odnosi zasnovani na podsticanju samostalnosti, a ne poslušnosti, kao i onih mladih čiji su roditelji bili višeg obrazovanja). Takođe, isticanje važnosti nacionalne pripadnosti u porodici pogodovalo je razvoju etnocentrizma. Vrijeme velikih društvenih gibanja, kroz koje sada prolazi društvo u RS i BiH donose velike i nagle obrte u sistemu vrijednosti. Stari sistem vrijednosti se radikalno odbacuje, a na njegovom mjestu još se ne uspostavlja novi konzistentan sistem vrijednosti. Paralelno sa ovim procesom idu i nastojanja različitih političkih i ideoloških snaga da stave pod kontrolu pojedine segmente kulturnog života i stvaralaštva, pa je institucijama kulture vrlo teško da očuvaju neophodan stepen autonomije kao osnovnu pretpostavku slobode stvaralaštva. Kulturni život određen je kao sveukupnost interesovanja za relevantne kulturne vrijednosti u neposrednom okruženju i

učešće u stvaranju kulturnih dobara. Kao indikator nivoa i kvaliteta kulturne potrošnje određena je učestalost odlaska u neku od institucija kulture. Naravno, interesovanja i učestalost odlaska, pored ostalog, zavise i od ponude kulturnih sadržaja u životnom prostoru pojedinca. Takođe, količina sredstava za zadovoljavanje kulturnih potreba veoma je mala i neredovna. Standard omladinske populacije (ekonomski faktor) jeste činilac koji odlučujuće utiče na stepen zadovoljavanja kulturnih potreba, jer što je standard niži količina materijalnih sredstava koja se može izdvojiti za zadovoljavanje bilo koje kulturne potrebe je sve manja. Manja količina sredstava, s jedne strane, utiče na obim zadovoljavanja kulturnih potreba, a s druge strane, utiče na nivo i profilisanost interesovanja koja se smanjuju ili povećavaju srazmerno smanjenju ili povećanju količine materijalnih sredstava koja se izdvajaju za ove potrebe. Učestalost odlaska u neku od institucija kulture pokazuje da više od trećine ispitanika izuzetno rijetko posjećuje neku od institucija kulture. Više od polovine ispitanika izuzetno rijetko odlazi u biblioteku, nešto rjeđe u pozorište, a još rjeđe u muzeje, galerije i na izložbe. Pored materijalnog faktora kao najvažnijeg kod određenja nivoa i kvaliteta kulturne potrošnje, osnovni razlozi zbog kojih mladi rijetko odlaze u institucije kulture su: nedostatak slobodnog vremena, što je posebno karakteristično za zaposlenu omladinu nedostatak interesovanja karakterističan za cio uzorak same institucije kulture koje nisu u dovoljnoj mjeri reagovala na promijenjene okolnosti u smislu prilagođavanja novonastaloj situaciji koju, već duže vrijeme, karakterišu velika materijalna i duhovna kriza, ratovi, razaranja i razoren sistem vrijednosti. Većina mladih ljudi u kulturnom životu učestvuju kao pasivni konzument proizvoda kulturne industrije (masovne kulture). Učestvovanje u nekoj vrsti stvaranja u kulturi svedeno je na pojedinačne slučajeve. U sistemu vrijednosti omladine, kultura zauzima relativno visoko mjesto, ali zbog rušenja tog sistema u društvu, uticaj kulture na svakodnevni život i rad sveden je na minimum, ili se potpuno izgubio. Teško je promijeniti položaj omladine bez opštih promjena u cijelom društvu. Položaj omladine je s jedne strane proizvod opšteg stanja u društvu, a s druge strane proizvod djelovanja sistematskih mjera na poboljšanje katastrofalnog stanja u kome se današnja omladina nalazi. S obzirom na to, najvažniji indikator odnosa društva prema omladini jeste (ne)postojanje sistemskih mjera (nacionalne strategije) kojima bi se radilo na poboljšanju položaja omladine u društvu. Poražavajuća je činjenica da je kompjuter nedostupan za čak polovinu mladih ljudi obuhvaćenih ovim istraživanjem. Ne samo da ga nemaju kod kuće, nego nisu u mogućnosti da ga koriste ni u školama, na fakultetima i poslu. Ovi podaci pokazuju ne samo

trenutnu, nego i buduću informatičku nepismenost, što će se pogubno odraziti na budućnost mlade generacije koja će postati žrtva brzih promjena uslovljenih razvojem tehnologije. Ne treba zaboraviti činjenicu da od budućnosti mlade generacije zavisi i budućnost društva uopšte. Pokušaji definisanja omladine kreću se od stanovišta koja pojmu omladine pripisuju značenje univerzalnog prirodnog fenomena, do stanovišta koja fenomenu pripisuju isključivo društveno značenje. Uočava se razlika između pristupa koji mlade posmatra kao bio-psihološki, prirodni fenomen sa naknadnim društvenim oznakama i pristupa koji mlade stavlja, u strukturalni društveni sklop omladine. Na vertikalnoj ravni razlikuje se pristup omladini u statičkom proseku kao društvenoj grupi koja je različito omeđena (starosno, klasno, kulturno) i na drugoj strani pristup omladini kao dinamičkom generacijskom fenomenu. Prva osa podjele teorijskih stanovišta o omladini gradi se na osnovu distinkcije između pojmova mladih i omladine. Termin mladi se odnosi na jednu prirodnu zakonitost ljudskog života, a sa sociološkog stanovišta se upotrebljava samo kao statistička kategorija - kao skup osoba kojima je zajedničko da se nalaze u starosnoj dobi odrastanja i sazrijevanja. Svako društvo razlikuje mlade od odraslih, ali gdje će postaviti granicu mladosti i u kakvom će odnosu biti mladi prema starima podliježe varijabilnosti, jer spada u domen istorijsko-kulturnog i društvenog uslovljavanja. Omladina predstavlja specifično istorijsko uređenje kojim se mlade osobe društveno definišu, smestaju u prostor društva i društveno regulišu i usmeravaju proces njihovog sazrevanja. Nastanak omladine kao takve, vezuje se za uspostavljanje građanskog kapitalističkog društvenog poretka. Druga osa, podjele teorija o omladini izdvojena je na osnovu razlika između statičkog i dinamičnog pristupa omladini, odnosno, tome da li se mladi posmatraju kao starosna grupacija, i da li se omladina tretira kao glavni fenomen; ili se mladi tretiraju u smislu stalne obnove društva novim pokolenjima, odnosno, kao generacijski fenomen. Tako se dolazi do klasifikacije od četiri grupe teorija o omladini: Teorije o mladima kao skupini u prelaznoj društvenoj ulozi i položaju, Teorije o omladini kao specifičnoj grupi, Teorije o intrageneracijskom životnom ciklusu, Teorije o intergeneracijskim odnosima i o političkoj ili socijalnim generacijama, Teorije o omladini kao skupini u prealaznoj društvenoj ulozi i položaju, mladalačku životnu dob tumače kroz specifične društvene uloge koje društvo propisuje pojedincima ovog uzrasta i koje znače pripremu za obavljanje uloga odraslih članova društva. Dakle, radi se o jednom privremenom i prolaznom statusu i ulozi, gdje se proces individualizacije svodi na mogućnost izbora različitih stilova života u okviru repertoara koji nudi savremeni društveni

poredak. Omladina podrazumijeva skup osoba koje se nalaze u onoj etapi života u kojoj pojedinac ne igra više ulogu djeteta, ali u kojoj još nije preuzeo uloge odraslih, kao punopravni učesnik društvenih institucija, poput porodice, javnosti, političkog sistema, itd. Osjećanje nesigurnosti je bitna odlika mladih, koji taj svoj problem nastoje da riješe vrlo brzim prilagođavanjem i konformističkim prihvatanjem uloga odraslih. Jaka orijentacija ka obrazovanju i pozivu, naglašavanje prirodnih veza i snažna upućenost ka stvarnosti, jeste ono što mlade čini prilagođenim pseudo-odraslim osobama. Ove teorije izgledaju prihvatljive, jer razumijevanje omladine ne opterećuju nekim unaprijed datim čvrstim i apstraktnim sociološkim kategorijama, kao što su: društvena grupa, podkultura, generacijska struktura, itd. Ali, ova sociološka nepreciznost omogućava teorijske generalizacije koje omladini daju značenje jedne gotovo prirodne nužnosti i pojave. Ne samo da je mladost etapa biološkog sazrijevanja, što je prirodno, nužno i univerzalno u ljudskom životu, već je ta koja pripada i psihološki zacementirana osobenostima adolescentnog formativnog perioda. Tako, nauči ostaje samo da se bavi opisom ponašanja, osobenostima mladalačkog ponašanja, ili da traži unutrašnje motive njenog ponašanja. Ovo stanovište ostavlja sociologiju bespomoćnom pred problemima omladine u savremenom društvu. „Umesto da se omladina od početka posmatra kao društveno–istorijski fenomen, ona se određuje u kategorijama bio-psiholoških zakonitosti, pa tako univerzalizovana smešta u društveni kontekst. Zaključak koji sledi je logičan ali sadržajno deficitaran: obnavljanje društva prirodno počiva na obnavljanju mladim generacijama koje prolaze kroz pripremu za društveni život. Ali, ni priprema, ni uloga, a ni nova pokolenja nisu samo rezultat prirode, već pre svega istorijskog kretanja i društvenih uslova. Na drugoj strani, ovakvo shvatanje dopušta da se društvena egzistencija mladih pojavi samo kao jedan dodatni sastojak njihovog bića, čiji je glavni deo oblikovan bio-psihološkim procesima. Teorije o omladini kao specifičnoj društvenoj grupi, polaze od zajedničkog stava da pojedinci koji pripadaju istoj grupi dijele iste društvene karakteristike, prije svega zajednički društveni položaj. Njihova razlika je u tome da li se omladina određuje kao objektivna grupa (grupa po sebi), ili kao subjektivna grupa (grupa za sebe). U slučaju grupe po sebi pojedinci čine grupu, utoliko što postoje objektivne veze između njih, ali se ne očekuje da dijele svijest o svojoj strukturalnoj određenosti i povezanosti. U slučaju grupe za sebe, pojedinci se subjektivno osjećaju pripadnicima grupe, dijele zajedničku svijest o svom položaju i zajednički djeluju da se taj položaj promijeni ili učvrsti. Ipak, to nisu sve razlike. Postoje i razlike u tome, kolika se težina u konstituisanju

omladine kao grupe daje strukturalnim odnosno, kulturnim varijablama. Na kraju, pojavljuju se sasvim oprečna stanovišta o pogledu značenja i odnosa omladinskog grupisanja prema postojećem sistemu i ulozi koju vrši u njemu i s obzirom na njega. Izdvojeno je nekoliko podteorija o omladini kao specifičnoj društvenoj grupi. Određenje omladine blisko je predhodnom, s tim što se u ovom slučaju pridaje veća uloga i značaj društvenom značenju i funkciji određenog životnog doba. Diferenciranje pripadnika društva po osnovu starosti ne djeluje u svom čvrstom biološkom vidu, već se iza starosnih razlika kriju određena društvena značenja i sadržaji diferenciranja. To mogu biti društvene uloge koje društvo namjenjuje pojedinim starosnim grupama, ili pak svojevrzne potrebe njihovih pripadnika. Omladinske grupe predstavljaju zonu sekundarne institucionalizacije, koja ima prvenstveni zadatak povezivanja i integracije pojedinaca u ovoj životnoj dobi, u društveni sistem. Za utvrđivanje grupnog položaja mladih u društvu, a naročito pravaca djelovanja i uloge koju omladina može imati u odnosu na postojeći sistem, nije bitno samo utvrditi institucionalno segregirani položaj mladih u odnosu na starije, već položaj i ulogu omladine u strukturi društvene moći i njene raspodele. Osnova ovih teorija su stvarni politički događaji u savremenim društvima, poput studentskih protesta 1968. godine. Tako, francuski teoretičar Alen Turen u omladinskom buntu 1968, vidi rađanje novog revolucionarnog subjekta. O omladini se prije svega govori kao o studentskoj grupaciji, kao prvoj u protestu protiv stanja u razvijenim kapitalističkim društvima. Studentska omladina je bila ta koja je svoj protest osmislila u porukama i akciono usmerenim zahtevima koji su imali uticaja na druge delove omladine (srednjoškolsku, pa i radničku), kao i na društvene slojeve (radničku klasu i jedan deo inteligencije)... Socijalna reprezentativnost studenata počiva na činjenici da oni predstavljaju nove proizvodne snage - nauku, tehniku i tehnologiju. Ovo stanovište ostavlja dilemu, da li stav o omladini kao novom klasnom revolucionarnom subjektu ima realno istorijsko pokriće, ili se radi o elitističkoj koncepciji, gde se cjelina omladinskog kompleksa svodi na njenu studentsku populaciju, a mogućnost revolucionarne promjene samo kroz aktivnosti malobrojnog intelektualnog segmenta društva. Savremene teorije o omladini u intrageneracijskom životnom ciklusu, polaze od tri teorijska pristupa omladini, gdje su: a) generacije shvaćene u smislu životnog ciklusa kroz koje prolaze pojedinci. Pojam generacije sasvim je individualizovan, što ima za posledicu inverziju varijabli. Dok se u klasičnom sociološkom pristupu posmatra kako društvo utiče na mlade, u ovom slučaju postavlja se pitanje kako mladi utiču na društvo, b) generaloške generacije, kada se problem mladih tretira kroz

odnos generacija roditelja i generacija djece, što sociološki biva transformisano u jaz ili sukob generacija, v) socijalne i političke generacije u Manhajmovom smislu, kao društveno istorijski uslovljene strukture grupnog ponašanja pripadnika pojedinih grupacija. Teorije o omladini u smislu intergeneracijskih odnosa, polaze od stava o razlikama između kohortne grupe s jedne strane, i socijalne ili političke generacije sa druge strane, unutar društveno-istorijskog pojma generacijskog grupisanja. Mladi trebaju postati gigantici razvoja društva i države, a ne da postaju migrant.